

Karelia-ammattikorkeakoulu
Terveystieteiden yksikkö (AMK)

Naisten kohdunkaulan syövän joukkoseulonnat

Posterit ehkäisyneuvolan asiakkaille

Anna Leinonen

Niina Kaakkunen

Kehittämistyö, maaliskuu 2024

www.karelia.fi

Kehittämistyö
maaliskuu 2024
Terveydenhoitaja (AMK)

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijät

Anna Leinonen
Niina Kaakkunen

Nimeke

Naisten kohdunkaulan syövän joukkoseulonnat: posterit ehkäisyneuvolan asiakkaille

Toimeksiantaja

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Siun sote

Tiivistelmä

Kohdunkaulan syövän joukkoseulonta on tärkeää ennaltaehkäistessä naisten kohdunkaulan syöpää. Kohdunkaulan syövän joukkoseulonnat toteutetaan hyvinvointialueellamme 30–65-vuotiaille naisille viiden vuoden välein. Joukkoseulonnat ovat maksuttomia.

Maailmanlaajuisesti kohdunkaulan syöpä on naisten toiseksi yleisin syöpä. Suomessa kohdunkaulan syöpä on saatu harvinaistumaan kattavan kohdunkaulan syövän joukkoseulonnan avulla. Syövän esiasteet ja muutokset kohdunkaulalla havaitaan yleensä jo varhain seulonnan avulla. Merkittävä tekijä kohdunkaulan syövän kehittymisessä on HPV-virukset.

Ennaltaehkäisevän työn merkitys korostuu seulontatyössä ja muulla ennaltaehkäisevällä toiminnalla, kuten rokottamisella. Suomessa HPV-rokotteet kuuluvat kansalliseen rokotushjelmaan tietyissä ikäryhmissä.

Kehittämistyömme tavoitteena on lisätä tietoa kohdunkaulan syövästä ja kohdunkaulan syövän seulontojen hyödyistä. Kehittämistyön tehtävänä on tuottaa posterit Lieksan ehkäisyneuvolaan.

Kieli
suomi

Sivuja 26
Liitteet 2
Liitesivumäärä 2

Asiasanat

kohdunkaulan syöpä, joukkoseulonta, ennaltaehkäisy

DEVELOPMENT ASSIGNMENT
March 2024
Degree Programme in Public Health Nursing

Tikkarinne 9
FI-80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 13 260 600

Authors
Anna Leinonen
Niina Kaakkunen

Title
Mass Screening for Cervical Cancer in Women: A Poster for the Contraceptive Clinic Clients

Commissioned by
Wellbeing Services County of North Karelia, Siun sote

Abstract

Mass screening for cervical cancer is important in preventing cervical cancer in women. Mass cervical cancer screenings are carried out in our Wellbeing Services County for women aged 30–65 every five years. These mass screenings are free of charge.

Globally, cervical cancer is the second most common cancer among women. In Finland, cervical cancer has become rarer through comprehensive cervical cancer mass screening. Precancerous lesions and changes in the cervix are usually detected early on through screening. A significant factor in the development of cervical cancer is HPV viruses.

The importance of preventive work is emphasised in screening and other preventive activities, such as vaccination. In Finland, HPV vaccines are included in the national vaccination programme in certain age groups.

The goal of our development work is to increase information about cervical cancer and the benefits of cervical cancer screening. The task of the development work is to produce a poster for the Lieksa contraceptive clinic.

Language
Finnish

Pages 26
Appendices 2
Pages of Appendices 2

Keywords
cervical cancer, mass screening, prevention

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Kohdunkaulan syövän riskitekijät, ennaltaehkäisy ja seulonta	6
2.1	Kohdunkaulan syöpä	6
2.2	Kohdunkaulan syövän riskitekijät	7
2.3	Kohdunkaulan syövän ennaltaehkäisy	9
2.4	Kohdunkaulan syövän seulonta	10
2.5	Kohdunkaulan syövän seulontatutkimuksen näytteenotto	11
3	Kehittämistyön tavoite ja tehtävä	13
4	Kehittämistyön toteutus	13
4.1	Toiminnallinen kehittäminen	13
4.2	Toimeksiantaja, kohderyhmä ja lähtötilanne	14
4.3	Hyvä posterit	15
4.4	Posterin suunnittelu ja toteutus	16
4.5	Posterin arviointi	17
5	Pohdinta	18
5.1	Tuotoksen tarkastelu	18
5.2	Kehittämistyön luotettavuus	19
5.3	Kehittämistyön eettisyys	20
5.4	Kehittämistyön prosessin tarkastelu ja ammatillinen kasvu	21
5.5	Hyödynnettävyys ja jatkokehitysmahdollisuudet	24
	Lähteet	26

Liitteet

Liite1 Posterit

Liite2 Palautelomake

1 Johdanto

Suomen syöpärekisteri ylläpitää valtakunnallista tilastoa joukkoseulontojen tilastoineista. Syöpärekisterin mukaan valtakunnallisesti kohdunkaulan joukkoseulontaan osallistujien määrä on 70 prosentin luokkaa vuosina 2017–2023, paikkakuntaakohtaisia eroja on, sekä eri väestöryhmissä on erilaista osallistumisen aktiivisuutta. Heikoiten kohdunkaulan joukkoseulontaan on tilaston mukaan osallistunut matalasti koulutetut henkilöt ja äidinkielenä muuta kuin suomea puhuvat henkilöt. Olisi merkityksellistä kiinnittää huomiota, miten tavoittaa nämä henkilöt parhaiten ja lisätä heidän tietoisuuttaan seulontojen merkityksestä. Syöpärekisterin mukaan koronapandemia ei vaikuttanut tilastollisesti seulontamääriin. Tilastoissa myös havaittiin kohdunkaulan syöpien määrän kasvua, etenkin 30–39-vuotiaissa. (Suomen Syöpärekisteri 2023a).

Kohdunkaulan joukkoseulonnat ovat merkittävä osa ennaltaehkäistäessä naisten kohdunkaulan syöpää. Kohdunkaulan syövän seulonta käytänteet vaihtelevat eri maissa. Maailmanlaajuisesti kohdunkaulan syöpä on naisten toiseksi yleisin syöpä. Suomessa tauti todetaan jo varhaisessa vaiheessa ja hoidot aloitetaan ajoissa. (Terveyskylä 2020a.)

Kohdunkaulan syövän riskiä lisää HPV-virukselle altistuminen, nuorella iällä aloitetut yhdynät, useat sukupuolikumppanit ja tupakointi (Docrates syöpäsairaala 2023). Syöpää voidaan ennaltaehkäistä muun muassa terveellisillä elämäntavoilla ja HPV-rokotteella, päihteiden käytön vähentämiselle ja säännöllisellä naisten joukkoseulontoihin osallistumisella (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2022).

Kehittämistyön tavoitteena on lisätä tietoa kohdunkaulan syövästä ja kohdunkaulan syövän seulontojen hyödyistä. Kehittämistyön tehtävänä on tuottaa posterit Lieksan ehkäisyneuvolaan. Kehittämistyömme aihe on rajattu käsittelemään kohdunkaulan syövän ennaltaehkäisyä, kohdunkaulan joukkoseulontaa, kohdunkaulan syöpää ja sen aiheuttajia.

2 Kohdunkaulan syövän riskitekijät, ennaltaehkäisy ja seulonta

2.1 Kohdunkaulan syöpä

Maailmanlaajuisesti kohdunkaulan syöpä on naisten toiseksi yleisin syöpä. Yleisin syöpä naisilla on rintasyöpä (Vesterinen 2004, 108). Kehitysmaissa todetaan tapauksista 84 prosenttia. Suomessa todetaan vuosittain noin 150 uutta tapusta. Suomessa tauti todetaan yleensä varhaisessa vaiheessa ja hoito pystytään aloittamaan ajoissa. (Terveyskylä 2020b.)

Kohdunkaulan syövän on todettu olevan, naisten syöpätaudeista tuhoisin, sen aggressiivisen ilmaantumistavan vuoksi. Etenkin maissa, joissa terveydenhuolto on puutteellista ja infrastruktuuri ei ole kehittynyttä, kohdunkaulan joukkoseulonnat ovat puutteellisia. Myös kehittyneissä maissa on vaihtelevuutta. On todettu, ettei riittävän hyvää terveydenhuolto tai infrastruktuurikaan takaa riittävän tehokasta joukkoseulontaa. (Vesterinen 2004, 108.)

Suomessa kohdunkaulan syöpä on seulontojen avulla saatu harvinaistumaan. Esiasteiden kautta kehittyvä syöpä on saatu seulonnoilla vähentymään ja ennaltaehkäistyä. Esiasteet voidaan havaita kohdunkaulalta otettavalla solunäytteellä ja hoitaa ennen syövän kehittymistä. Seulontaohjelma kohdunkaulan syövän seulontaan on aloitettu 1960-luvulla, mikä on laskenut syövän ilmaantuvuutta viidenneksellä. (Kaikki syövästä 2023a.)

Merkittävä tekijä kohdunkaulan syövän kehittymisessä on HPV-virukset. HPV-tyypit 16. ja 18. aiheuttavat noin 70 prosenttia kohdunkaulan syöivistä. Riskitekijöitä on myös varhainen yhdyntöjen alkamisikä, lukuisat seksipartnerit, muut gynekologiset tulehdukset ja tupakointi. (Tiitinen 2022c.)

Globaalistrategiassa on määritelty tavoite vuodelle 2030, jolloin tavoite olisi saada maailmanlaajuisesti kohdunkaulan syöpä vähenemään, jopa poistumaan

maailmasta. Tavoite on asetettu terveystieteissä 2018. WHO on avustanut seulontatutkimusten toteutumisessa avainlippuhankkeellaan. Tavoitteessa on tarkemmin määritelty, että toiveena olisi vuoteen 2030 mennessä, että tytöistä maailmanlaajuisesti 90 prosenttia olisi rokotettu HPV-rokotteella 15-vuoden ikään mennessä. Myös kohdunkaulanseulontaan on omat tavoitteet ja syöpien hoitoon, sekä esiasteiden hoitamiseen. HPV-näytteissä on myös pohdittu näytteenottoa ilman terveydenhuollon ammattilaista, kotitestillä. (World Health Organization 2023.)

2.2 Kohdunkaulan syövän riskitekijät

Kohdunkaulassa esiintyy sekä hyvän- että pahanlaatuisia kasvaimia, hyvänlaatuiset muutokset ovat polyypit ja tulehdukset. Kondyloomat eli visvasyyllät esiintyvät kohdunkaulassa yleensä litteinä kondyloomina. Kohdunnapukassa voi olla myös kohdunnapukan limakalvonlaisia pullistumia, joka johtuu rauhaskäytävän tukkeumasta. (Tiitinen 2022b.) Kohdunkaulan syövän kehittymiselle riskiä lisää HPV-virukselle altistumisen lisäksi nuorena aloitetut yhdynnät, useat sukupuoli-kumppanit sekä tupakointi. Muita kohdunkaulan syövän riskitekijöitä ovat diabetes, verenpainetauti, ylipaino sekä synnyttämättömyys. (Docrates syöpäsairaala 2023.) Myös toistuvat gynekologiset tulehdukset lisäävät syövän ja esiasteiden riskiä (Botha & Ryttyläinen-Korhonen. 2016, 93). Esiasteiden taustalla on kuitenkin yleensä HPV-virustulehdus. (Tiitinen 2022b.)

Kohdunkaulan syövän riskiaiheuttaja on ihmisen papilloomaviruksen eli HPV:n aiheuttama pitkittynyt infektio. Kasvainnäytteistä yli 90 prosentissa löytyy ihmisen papilloomavirusta. (Kaikki syövästä 2023b.) Papilloomaviruksen aiheuttamat solumuutokset kohdunkaulan levyepiteeli- ja rauhassolukossa muodostavat syövän kohdunkaulalle. Hitaasti syntyvät muutokset ja ensimuutokset voidaan todeta papa-näyttein. (Terveyskylä 2020c.)

Irtoosolumuutokset jaotellaan levyepiteelimuutoksiin, lieriösolumuutoksiin ja papa-näytteessä muihin esiintyviin muutoksiin. Levyepiteelimuutokset luokitellaan viiteen luokkaan, lieriömuutokset kahteen luokkaan ja muut löydökset, joita

voidaan havaita ovat herpes simplex, sieni, sytolyysi, sekafloora, emättimen bakteeritulehdus, muu tulehdus, atrofia, regeneraatio ja triconomonas. (Terveyskylä 2020d.)

Herpes simplex on yhdyntöjen tai suuseksin välityksellä tarttuva tauti, aiheuttaa genitaalialueelle ensin rakkuloita ja tämän jälkeen haavaumia, jonka jälkeen muodostuu rupivaihe. Herpes simplex jää piilevänä herpesvirusperheeseen. 80 %:lla herpes uusiutuu. (Tiitinen 2022a.) Sieni tarkoittaa yleisesti hiivasientä, jota esiintyy usein oireettomana emättimessä, usein myös suolessa. Emättimessä se voi aiheuttaa oireisen sienitulehduksen, joka ilmenee kutinana. Sytolyysi on solujen hajoamista emättimen happamuuden vuoksi. (Terveyskylä 2020d.)

Muut mahdolliset tulehdukset papa-kokeessa voivat tarkoittaa valkosolujen määrän nousua, tuloksessa ilmoitetaan, jos on havaittu poikkeavia bakteereja tai mikrobeja. (Tiitinen 2022d.) Poikkeamat voivat olla muun muassa bakteerivaginoosi eli emättimen bakteeritulehdus, jossa bakteeritasapaino emättimessä on epätasapainossa (Saarnikko 2023) ja sekafloora eli bakteerien sekakasvu, ei yleensä vaadi hoitoa, ellei ilmene oireita ja pahanhajuista valkovuotoa (Tiitinen 2022b). Atrofia on puolestaan emättimen limakalvojen haurastumista ja ohentumista, mikä aiheutuu estrogeenin puutteesta. Regeneraatio on hyvänlaatuinen muutos, mikä aiheutuu kudosten uusiutumisesta. Triconomonas aiheuttaa emätintulehduksen, mikä johtuu tricomonas alkueläimestä, tämä on aika harvinaista. (Terveyskylä 2020d.)

Oireita kohdunkaulan muutoksista ei kaikilla ilmene ollenkaan, mutta muutoksiin voivat viitata muuttunut valkovuoto tai verinen vuoto, etenkin yhdynnän jälkeen. Kohdunkaulan polyyppit tyypillisesti havaitaan gynekologisen tutkimuksen yhteydessä tai seulontatutkimuksen yhteydessä. (Tiitinen 2022d.) Syövän edetessä oireina voi olla alaselkä ja alavatsakivut, alaraajaturvotus ja väsymys (Suomen Gynekologiset Syöpäpotilaat ry 2023).

2.3 Kohdunkaulan syövän ennaltaehkäisy

Syöpätauteja voidaan ennaltaehkäistä. Ennaltaehkäisyn mahdollisuudet ja keinot vaihtelevat syöpätaudista riippuen. Terveelliset elämäntavat ovat tärkeä keino syövän ennaltaehkäisyssä: terveellinen ravinto, monipuolinen liikunta, painonhallinta, tupakoinnin ja liiallisen alkoholin käytön vähentäminen. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2022). Säännöllinen papa-seulontaan ja HPV-seulontaan osallistuminen suojaa myös kohdunkaulan syövältä (Terveyskylä 2020e).

HPV-rokotteen tarkoituksena on antaa suojaa papilloomaviruksen aiheuttamilta syövilta, sekä vakavilta haitoilta. Rokotteen on tarkoitus ennaltaehkäistä kohdunkaulansyöpää, sekä kohdunkaulan esiasteita. Rokote suojaa lisäksi muilta syövilta, kuten emättimen syöpä, ulkosynnyttimien syöpä, päänalueensyövät, kaulan alueen syövät, peniksen syöpä ja peräaukonsyöpä. (Terveyden- ja hyvinvointilaitos 2023a.)

HPV-rokote ei ole kuulunut aina kansalliseen rokoteohjelmaan, jolloin on havaittu ihmisten saavan papilloomaviruksen aiheuttaman vakavan altisteen, kahdeksan kymmenestä henkilöstä sai tartunnan. Korkea rokotekattavuus takaa väestössä parempaa suojaa monia haittoja vastaan. Henkilö voi tietämättään levittää papilloomavirusta, sillä usein se on oireeton. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2023b.) Rokotteet voivat ehkäistä lisäksi lääketieteellisten toimenpiteiden määrää, koepalojen ja epänormaalin kohdunkaulan seurannan seurantaan liittyvien invasiivisten toimenpiteiden tarvetta. Hyvä rokotekattavuus siis voi vähentää terveydenhuollon kustannuksia ja seuranta toimenpiteisiin liittyvää ahdistusta. (National cancer institute 2021.)

World Health Organizationin mukaan rokotekattavuus on laskenut HPV-rokotteen osalta huolestuttavan paljon vuosina 2019–2021, rokotekattavuus laski 25–15 prosenttia. Käytännössä luku tarkoittaa, että 3,5 miljoonaa tyttöä jäi rokottamatta. Tärkeää olisi saada maailmanlaajuisesti rokotekattavuus nousuun ja rokotetietoisuutta lisääntymään väestön keskuudessa. WHO:n mukaan rokotteen ensisijainen kohde on tytöt iältään 9–14-vuotta, joilla yhdyntöjä ei ole vielä

alkanut, toissijainen kohde on pojat ja suosituskäyttäjä vanhemmat tytöt, jos sen ajatellaan olevan kohtuu hintaista. (World Health Organization 2022.)

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen mukaan HPV-rokotetta kansallisen rokoteohjelman mukaan annetaan maksutta 5.–6. luokilla, jos rokotettava ei ole jostain syystä saanut HPV-rokotetta aiemmin, annetaan se peruskoulun 7.,-9, luokalla. Rokote on mahdollista antaa myös toisen asteen opiskelijalle, tutkintoon valmistavan koulutuksen aikana, työhön ja itsenäiseen elämään valmistavan koulutuksen aikana. Henkilöt, jotka ei kuulu kansalliseen rokoteohjelmaan, voivat ostaa rokotteen apteekista, tähän tarvitaan resepti eli lääkemääräys lääkäriltä. Kansallisessa rokoteohjelmassa käytetään Cervarix-rokotetta. Rokotteessa ei ole eläviä taudinaiheuttajia. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2023b.)

2.4 Kohdunkaulan syövän seulonta

Seulonnoista on määritelty valtioneuvoston asetus, asetus on annettu vuonna 2006. Asetuksen mukaisesti se velvoittaa kunnat järjestämään seulonnat kunnan asukkaille osana kansanterveystyötä. Asetuksessa seulonnat määritellään näytteenotoksi, tutkimukseksi tietyn taudin tai sen esiasteen toteamiseksi tai taudin aiheuttajan löytämiseksi. Seulonnat ovat ennaltaehkäisevää työtä, kohderyhmä on ennalta määritelty. Siihen sisältyy neuvontaa ja ohjaamista, sekä näytteenottaminen ja tutkimus, palautetiedon välittäminen asiakkaalle, jatkotutkimukseen ohjaaminen, sekä tarvittavien palveluiden järjestäminen. Asetuksessa on määritelty eriseulontaohjelmat ja niiden ajankohdat, sekä ikäluokat, milloin seulonnat järjestetään. Seulontaan osallistuminen on vapaaehtoista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.)

Suomessa kohdunkaulan syövän seulontoihin kutsutaan 30–65-vuotiaat naiset, joista 70 % osallistuu seulontoihin, joissakin hyvinvointialueissa myös 25-vuotiaat seulotaan. Seulonnoissa havaitaan kohdunkaulan syövän lisäksi esiasteita. Esiasteet ja varhaisen vaiheen syöpä voidaan hoitaa pysyvästi. Seulonnoilla on saatu syöpä harvinaistumaan. (Suomen Syöpärekisteri 2023a.)

Suomessa perinteisin seulontamenetelmä on HPV- ja papa-testi (Suomen Syöpärekisteri 2023a.). Se vaatii kuitenkin hyvät laboratorio olosuhteet, hyvin koulutetun henkilöstön ja hyvän tiedonkulun onnistuakseen. Testin tulkintaa voi myös häiritä paksut ja veriset näytteet, sekä solujen kuivuminen ennen fiksaatiota. Markkinoille on tullut myös muita tutkimusmenetelmiä, kuten neste-papa ja automaattinen näytteiden luenta. (Vesterinen 2004, 45.)

Seulonta on merkityksellinen ennaltaehkäisemään kohdunkaulan syöpää ja löytämään muutoksia jo varhaisessa vaiheessa. Tutkimuksiin pohjautuen on todettu, että yli 80 prosenttia kohdunkaulan syöivistä ja niihin liittyvistä kuolemista on pystytty estämään seulontojen avulla. (Kohdunkaulan solu- ja kudosuutokset, PAPA ja HPV 2021.)

On havaittu, että seulottavat ovat yleensä terveitä henkilöitä, jolloin haittoja on tärkeä minimoida. Turhaa huolta seulottaville on aiheuttaneet väärät positiiviset tulokset. Puolestaan väärät negatiiviset tulokset ovat antaneet väärää turvallisuuden tunnetta seulottavalle, mikä puolestaan on voinut viivästyttää hoitoon pääsyä. Seulonnoissa on myös riskinä yli diagnosointi, koska seulonnoissa on havaittu myös sellaisia piileviä syöpiä ja syöpien esiasteita, jotka ei hoitamattomina olisi vaikuttanut seulottavan elinikään. Seulonta käytännön hyvää menetelmää noudattaessa pyritään minimoimaan sen aiheuttamat haitat. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinninlaitos 2021.)

2.5 Kohdunkaulan syövän seulontatutkimuksen näytteenotto

Seulonnoissa rapsutetaan gynekologinen irtosolunäyte kohdunkaulalta. Näyte tutkitaan papa-kokeella tai HPV-testillä. HPV-testiä käytetään yleensä 30-vuotta täyttäneillä naisilla. Näytteen ottaa koulutettu terveydenhoitaja tai lääkäri. Tutkimuksen ei tule sattua, mutta pientä nipistelyä näytteenoton aikana voi tuntua. Normaalina on myös näytteenoton jälkeinen rusehtava tai punertava vuoto. (Kohdunkaulan solu- ja kudosuutokset, PAPA ja HPV 2021.)

Näytettä ei tulisi ottaa kuukautisten aikana, koska veri haittaa näytteen tulkintaa. Puolestaan esteenä näytteenotolle ei ole raskaus, imetys tai kohdunpoisto. (Kohdunkaulan solu- ja kudosuutokset, PAPA ja HPV 2021). Luotettavaan näytteeseen vaaditaan riittävän runsas näyte, näyte otetaan kolmesta kohdasta, emättimestä, kohdun suulta ja kohdunkaulan kanavasta. Näytteenoton aikana tutkittava on gynekologisella tutkimuspöydällä, näytteenottoon käytetään spekulaa eli tähystintä (Tiitinen 2022d.). Papa-näyte otetaan puisella lastalla ja pienellä harjalla. Välineillä siirretään irtoavia soluja näytelasille tutkittavaksi, näyte kiinnitetään kiinnitesumuttimella tai alkoholilla, jonka pitoisuus on 95 %. (Fimlab 2023.) HPV-näyte otetaan tutkimusharjalla kohdunkaulasta kevyesti pyöräyttäen, tutkimusharjaa pyöritellään hetken aikaa näyteastiassa, jonka jälkeen harja poistetaan ja näyteputken korkki kierretään kiinni. Näytteisiin laitetaan asiakkaan henkilötiedot (Tiitinen, 2022d). Näytteet toimitetaan tämän jälkeen tutkittaviksi, näytteissä tulee olla asiakkaan henkilöturvatus. (Fimlab 2023.)

Tuloksen ollessa normaali, ei siitä erikseen ilmoiteta asiakkaalle, joissakin alueissa myös normaali tuloksesta ilmoitetaan kirjeitse kotiin. Normaalin tuloksen jälkeen, seuraavan kerran kutsu kohdunkaulan seulontatutkimukseen tulee viiden vuoden kuluttua. Poikkeava tulos tulee asiakkaalle kirjeitse kotiin, jossa kerrotaan tuloksista. Tulos voi olla epäselvä, lievä asteinen solumuutos tai HPV-positiivinen, tällöin seuraava näyte otetaan 1–2 vuoden kuluttua. Puolestaan AGC-NOS tuloksen (epäselvä tulos) saaneet ohjataan koloposkopiaan tai uusia näytteeseen 4–6 kuukauden kuluttua. Vahvempia löydöksiä löydettyessä kutsutaan suoraan koloposkopiaan. Esiastemuutokset kutsutaan toimenpiteeseen, jossa ne poistetaan. (Ilman syöpää 2023.)

Koloposkopiolla on tarkoitus varmentaa ja hoitaa poikkeavat löydökset näytteissä. Vuositasolla koloposkopioiden määrä vaihtelee, sekä seuranta-ajat. (Nieminen & Zilliacus, 2003.) Toistuvan positiivisen hrHPV henkilön seuranta normaalin koloposkopian jälkeen HPV- ja papa-kokeella on vuosittain, koloposkopia 2,5 vuoden välein. Papa- ja HPV testissä ilmetessä, jotain uutta muutosta, kontrolloidaan koloposkopia aiemmin. HrHPV-positiivisuuden toistuessa vähintään 4 vuoden aikana, erityisesti jos ilmenee sama genotyyppi, voidaan harkita loop-hoitoa diagnostisesti. (Kohdunkaulan, emättimen ja ulkosynnyntinten

solumuutokset 2023.) Loop- hoito tarkoittaa tarkemman diagnoosin tekemistä poistamalla kohdunsuulta kartiomainen kudospala tai osaksi todetun syövän hoitoa (Aava, 2023). Koloposkopiolla tähystetään naisen emätin, sekä kohdunsuu. Sen avulla voidaan antaa myös hoitoa, mikrokirurgisesti. (Nieminen & Zillicus 2003.)

3 Kehittämistyön tavoite ja tehtävä

Kehittämistyön tavoitteena on lisätä tietoa kohdunkaulan syövästä ja kohdunkaulan syövän seulontojen hyödyistä. Kehittämistyön tehtävänä on tuottaa posterit Lieksan ehkäisyneuvolaan.

4 Kehittämistyön toteutus

4.1 Toiminnallinen kehittäminen

Toiminnallisen kehittäminen tarkoittaa ammattilaisen tuotosta, joka palvelee toimintaympäristöä ja kohderyhmää (Kostamo, Airaksinen & Vilkkala 2022, 11). Toiminnallisessa kehittämisessä tarkoitus on kehittää työelämää ja kehittämisellä on yleensä toimeksiantaja. Toiminnallisen kehittäminen tarkoittaa ohjata, kehittää, järjestää tai järjestelee ammattilaisen toimintaa. Toteutustapoja voi olla monia ja se valitaan aiheen, toimeksiantajan ja teoreettisen tiedon mukaisesti. Toteutustapa voi olla esimerkiksi cd-levy, kirja, näyttely, opas, kehityssuunnitelma, tilaisuus, tapahtuma, juliste tai posterit. Toiminnallinen kehittäminen sisältää yleensä kaksi osaa, toiminnallisen osan eli tuotoksen ja teoreettisen tietoperustan, dokumentaation. (Hukkanen 2023.)

Terveystoimittajalla tulisi olla korkeakoulusta valmistuttua valmiudet tehdä kehittävästä työstä, kuten kehittävästä työstä työtänsä kohtaan, tiimityöskentelyyn ja työyhteisön kehittämiseen, sekä kehityshankkeissa työskennellessä.

Kehittävällä työotteella pyritään asioiden kehittämiseen ja jonkin asian muutokseen työssä. Tarkoitus on tehostaa tai tehdä jokin asia paremmin. (Saarni 2023.)

4.2 Toimeksiantaja, kohderyhmä ja lähtötilanne

Toimeksiantajamme on Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Siun sote, Lieksan ehkäisyneuvola. Toimintaa hyvinvointialueella on Pohjois-Karjalan alueella, 13 kunnan alueella. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue järjestää julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon palvelut Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan kuntayhtymä Siun sote toimi vuodesta 2017, vuonna 2023 Siun sote muuttui hyvinvointialueeksi. (Siun sote 2023a.)

Ehkäisyneuvolan tavoite on seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen sekä ehkäisyyn ja raskauden suunnitteluun liittyvät asiat, ohjaaminen, neuvonta ja hoito. Ehkäisyneuvolan tarkoituksena on ehkäisymenetelmän löytäminen asiakkaalle sopivaksi, kartoitetaan ennen ehkäisyyn aloittamista asiakkaan terveydentila ja suvunsairaudet. Palvelut ovat Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siun soten alueella asuville henkilöille tarkoitettuja. Ehkäisyneuvontaa annetaan myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. (Siun sote 2023b.) Ehkäisyneuvolan asiakkaita voivat olla yksilöt, sekä parit. Asiakkaana he toivovat raskaudenehkäisyneuvontaa, sopivan ehkäisymenetelmän löytymistä ja omalta osaltaan näihin palveluihin sisältyy myös seksuaalikasvatusta, sekä seksuaaliterveyden edistämistä. Asiakkaalle voidaan antaa myös tietoa seksuaaliseen ohjaukseen ja parisuhdeneuvontaa. (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos 2023 a.)

Kuviossa 1. kerrotaan Siun soten alueen joukkoseulontoihin osallistuneiden määrät prosentteina vuosina 2021–2023. Vuonna 2021 joukkoseulontoihin osallistui Siun soten alueella 78 % kutsutuista. Vuonna 2022 seulontoihin osallistui 65 % kutsutuista. Vuonna 2023 kutsutuista seulontoihin osallistui 61 %. (Lindvall 2023, Väilä 2024.)

Posterin on oltava luettavissa muutamassa minuutissa. Se tulee olla havaittavissa kauempaakin. Posterin kuvaa tieteellistä tutkimusta ja sen keskeistä tulosta. Posterissa on yhdistäviä kuvia, graafista sisältöä ja tekstiä. Posterin idea on visualisoida tutkimus helpompaan muotoon ja tehdä aiheesta kiinnostava. (Silen 2013.)

Posterissa on otettava huomioon, mikä on kohderyhmä ja ympäristö sekä erityisvaatimukset (valaistus, värisokeus). Hyvän posterin ulkoasu on houkutteleva ja herättää mielenkiinnon. Kuvat voivat tukea posterin ulkoasua ja tekstiä. Kuvat ja väripinnat herättävät huomiota. Väreissä vahvat kontrastit toimivat hyvin, mutta myöskään vaalea pohjaväri ei heikennä työn luotettavuutta. Teksti on jäsenneiltyä ja vastaa kehittämistyön tavoitteita. Posterissa on näkyvillä organisaatioiden logot. (Silen 2013.)

Hyvän posterin tekstin ulkoasussa on otettava huomioon tekstipalojen määrä ja kappaleiden väliin on hyvä jättää tyhjää tilaa. Hyvä huomioida myös fonttikoko, johon vaikuttaa myös posterin koko. Posterissa ei tulisi myöskään käyttää kuin maksimissaan kolmea eri fonttia. Eri fonteilla saadaan vaihtelua teksteihin. (Silen 2013.)

4.4 Posterin suunnittelu ja toteutus

Aloitimme kehittämistyön suunnittelun elokuussa 2023, pohdimme heti alkuun, että haluamme tehdä posterin tai julisteen. Seuraavaksi lähdimme pohtimaan kohderyhmää ja toimeksiantajaa, olimme avoimia aiheen kanssa, neuvolan työlaaja-alaisesti kiinnosti meitä ja otimme yhteyttä Lieksan neuvolaan ja kouluterveydenhuoltoon kehittämistyön tiimoilta. Saimme aiheen suoraan toimeksiantajalta, Lieksan ehkäisyneuvolasta. Heidän ehdottama aihe oli mielestämme mielenkiintoinen. Sovimme toimeksiantajan kanssa käytännön asioista ja työn aikataulusta.

Lähdimme alkuun kokoamaan aiheeseen kuuluvaa teoreettista tietopohjaa ja tämän karttuessa samalla pohdimme, miten lähdemme posteria (liite 1) toteuttamaan. Kehittämistyömme tekijöinä osasimme johdonmukaisesti edetä työmme

eri vaiheissa ja toimimaan johdonmukaisen päättelyn, sekä määrätietoisen etenemisen menetelmin. Työn edetessä oli tärkeää tiedostaa kokoprosessin ajan kohderyhmä, toimeksiantaja ja tarpeellisuus työstä.

Tieteellisen eli teoreettisen tietoperustan kartuttamisen jälkeen lähdimme koamaan posteriamme. Posterin suunnittelu toteutettiin Canva-sovelluksen avulla. Sovellus ei ollut meille entuudestaan tuttu, mutta loppujen lopuksi se oli hyvin helppo käyttää ja monipuolinen työkalu. Huomioimme posterin teossa saavutettavuus lain määrittelemiä ohjeistuksia työn aseteluun ja ulkonäköön, sekä tietoperustaan liittyen. Posterin ulkoasussa käytimme kahta eri fonttia. Posterin pääotsikkoon valitsimme isomman fontin, joka herättää huomion. Tekstisisältö on tiivistetty posteriin ja kehittämistyömme tavoite vastaa posterin sisältöä. Kuvat ja värit ovat aiheeseen sopivia, herättävät huomion ja elävöittävät posteria. Posterissa pääasiallisesti käytetty kahta pohjaväriä, jotka vaihtelevat posterissa ja jaottelevat työtä. Posterin tietopohjassa otettu huomioon myös ajattomuus, joka mahdollistaa posterin pidempi aikaisen käytön. Näin ollen teimme posterista houkuttelevan näköisen ja selkeän, helposti luettavan, sekä ymmärrettävän.

4.5 Posterin arviointi

Valmiista tuotoksesta pyysimme palautetta webropol -kyselyn (liite 2) avulla sähköisesti sähköpostin kautta toimeksiantajalta ja hyvinvointialueen ehkäisyneuvoloissa työskenteleviltä terveydenhoitajilta. Webropol -alusta on kyselyiden- ja raportoinnin sovellus, jonka avulla voi kerätä, analysoida ja jakaa tietoa. Luotuja kyselyitä voidaan lähettää sähköpostitse, tekstiviestitse tai luodun nettlinkin avulla. (Webropol 2023). Kysyimme palautekyselyssä posterista seuraavia asioita, onko posterin ulkoasu selkeä ja siisti, vastaako posterin kehittämissä työmme tavoitetta sekä vapaata palautetta oli mahdollista antaa posterista. Vapaamuotoista palautetta posterista pyysimme suullisesti myös kohderyhmään kuuluvilta.

Palautteen mukaan, posterissa voitaisiin tuoda esille tieto, että aikoja on hyvin saatavilla kaikissa kunnissa. Johtopäätöksenä päätimme tämän jättää pois

posteristamme, koska halusimme tehdä siitä ajattoman ja emme voi luvata, että aikoja on hyvin saatavilla. Palautetta kohderyhmältä saimme esimerkiksi; osa koki posterin aiheen olevan vähän arka tai intiimi, jopa jonkun mielestä aihe on inhottava, eikä haluta tietää liian tarkkaan asioista, joitakin asia pelotti. Webropol -kyselyyn vastasi 3 terveydenhoitajaa (3 vastaajaa, 12 kyselyä lähetettiin). Palautekyselyn mukaan 2/3 vastaajaa oli sitä mieltä, että posterin vastasi työmme tavoitetta. Palautekyselyn mukaan 3/3 oli sitä mieltä, että posterin ulkoasu oli selkeä. Suullisessa palautteessa kohderyhmä totesi, että posterin sisältö ja ulkonäkö on positiivinen, tärkeä ja huomiota herättävänä. Värit ja asetellut olivat mielenkiintoisia.

Posterin ensimmäisestä versiosta saimme seuraavanlaista palautetta terveydenhoitajilta: tarpeeksi ei korostettu ennaltaehkäisevää näkökulmaa, seulontaa ei tuotu tarpeeksi esille, sekä joitakin huomioita ulkonäköön liittyen nousi palautteesta esille. Palautteessa toivottiin lempeämpää suhtautumista asiakkaaseen tai aiheeseen. Toivottiin myös erikseen HPV- ja papa -näytteiden nimeämistä ei yleistä nimitystä aiheesta. Asetteluista ja väreistä tykättiin. Palautteen perusteella muutimme posteriamme lempeämmäksi ja asiakas ystävällisemmäksi, pyrimme nostamaan ennaltaehkäisyä ja seulontaa tärkeämmäksi asiaksi posterissa.

5 Pohdinta

5.1 Tuotoksen tarkastelu

Silenin (2013) mukaan posterit toimii tiedotusvälineenä ja sen tarkoituksena on tavoittaa isompi määrä ihmisiä. Tämän kehittämistyön pohjalta tehty posterit on suunnattu Lieksan ehkäisyneuvolaan, mutta posterit on käytettävissä koko Siun soten alueella. Pyysimme kirjallisesti palautetta terveydenhoitajilta sekä suullisesti henkilöiltä, jotka kuuluvat kohderyhmään. Saadun palautteen perusteella voi todeta, että aihe on tärkeä kohdunkaulan syövän ennaltaehkäisyssä. Palautteessa tuotiin esiin aiheen arkuutta ja intiimiyttä. Onko aiheen arkuus ja

intiimisyys siis osa syy siihen, ettei joukkoseulontoihin osallistuta. Vaikka aihe on koettu myös inhottavaksi, mielestämme sitä on hyvä nostaa esille ja varsinkin ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Silenin (2013) mukaan posterin kuva on tieteellistä tutkimusta ja posterin tarkoituksena on tehdä aiheesta kiinnostava. Hyvässä posterissa teksti on jäsenneltyä ja se vastaa tavoitetta. Kehittämistyössämme olemme käyttäneet luotettavia ja näyttöön perustuvia tietolähteitä. Posterit perustuvat kehittämistyön tietoperustaan ja tavoitteisiin. Kirjalliseen palautteeseen ei kovin moni terveydenhoitaja vastannut (3/12 vastaajaa), joten laajemmin mielipiteen perusteella posteria ei saatu kehitettyä. Palautteen perusteella posterin tekstisisältöä tiivistettiin ja lyhennettiin, tekstipalstojen paikkaa vaihdettiin. Palautteen perusteella posterin tietoperustasta tuli ytimekäs.

Silenin (2013) mukaan hyvän posterin ulkoasu on houkutteleva ja herättää mielenkiinnon sekä posterit on luettavissa muutamassa minuutissa. Kehittämistyössämme aihe on ajankohtainen ja tärkeä sekä posterit on huomiota herättäviä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että posterin ulkoasu vastaa hyvän posterin piirteitä ja on onnistunut palautteen perusteella.

Silenin (2013) mukaan hyvässä posterissa kuvat tukevat ulkoasua ja tekstiä sekä kuvat ja värit herättävät huomiota. Vaihtelevuutta tekstiin saadaan fontteilla, maksimissaan kolmea eri fonttia käyttäen. Hyvässä posterissa on myös organisaation logot näkyvillä. Palautteen mukaan posterin värit olivat kivat. Johtopäätöksenä posterin kuvat ja värimaailma olivat aiheeseen sopivia. Käytimme kahta eri fonttia elävöittämään posteria. Organisaatioiden logot posterissa on asianmukaisesti esillä.

5.2 Kehittämistyön luotettavuus

Tutkimusetiikkaa työssämme käsiteltiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, sekä hyvän tieteellisen käytännön perusteisiin pohjautuen. Toiminnallisen kehittämistyön luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää laadullisen opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnin kriteerejä, kuten uskottavuus, käytettävyys, siirrettävyys ja reflektiivisyys. Hyvän käytännön mukaan kehittämistyön toteutumisesta vastaa työn tehneet henkilöt. Toimimme vastuullisesti ja vastuuntuntoisesti työstäessämme posteria ja kirjallista raporttia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Uskottavuus kehittämistyössä on kehittämistyön teoreettisen pohjan ja kehittämistyön tuloksen uskottavuutta, sekä uskottavuuden osoittamista (Kylmä & Juvakka 2007). Olemme perehtyneet käsiteltävään aiheeseen ennen kirjoittamisprosessin aloittamista. Tietoperustassamme ei näy kirjoittajien omat mielipiteet vaan teoreettinen tietopohja perustuu puolueettomuuteen. Kehittämistyömme tietoperusta vastaa tarkoituksenmukaisesti annettuun aiheeseen ja aihe on rajattu tietoisesti, asiat ovat huomioitu niin posterissa kuin kirjallisessa raportissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164.) Kehittämistyömme luotettavuutta vahvistaa tietoperustan lähteiden luotettavuus useammasta eri lähteestä, myös kansainvälisistä lähteistä. Tietoperustan lähteiden kirjoittajat ovat ammattilaisten kirjoittamia, mikä lisää totuudenmukaisuutta työssämme. Työmme on myös käytettävissä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella kaikissa toimipisteissä vapaasti, työ on tulostettavissa tarpeen mukaan ja esille asetelu toimipisteissä on vapaata, tämä tuo työllemme käytettävyyttä ja siirrettävyyttä.

Reflektiivisyys puolestaan näkyy työssämme muun muassa kohderyhmän valintana. Olimme tietoisia koko prosessin ajan omista lähtökohdistamme kehittämistyön tekijöinä, arvioimme, miten vaikutamme käsiteltäviin asioihin, tiedostamme kehittämistyömme lähtökohdat ja miten itse vaikutamme kehittämistyömme tekemiseen. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Riippuvuutta kehitystyössämme tuo opettajilta saatu ohjaus työn etenemisen aikana. Olemme noudattaneet ammattikorkeakoulun ohjeita kehittämistyön kirjoittamisessa, sekä kehittämistyön tekemisen aikana.

5.3 Kehittämistyön eettisyys

Eettisyys tarkoittaa kehittämistyössämme vastuullista ja oikeita toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta, sekä kunnioitusta. Kehittämistyössämme noudamme tekijänoikeuslakia, emme käytä toisen tekemää aineistoa omanamme, käytämme lähdeviitteitä ja lähdeluettelossa on selkeästi lueteltu työssämme käytetty aineisto, kunnioitamme toisen omaa. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019.) On myös määritelty hyvä tieteellinen käytäntö, jonka mukaan olemme pyrkineet toimimaan kehittämistyötämme tehdessä. Rehellisyyden, tarkkuuden ja suunnitelmallisuuden pohjautuen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150–151.)

Kehittämistyömme eettisyyttä voidaan tarkastella myös EU:n tietosuoja asetuksen mukaisesti, koska toimintamme on avointa, läpinäkyvää ja rehellistä, emme käsitelleen työmme ja posterin tekemisen aikaan kenenkään henkilöllisyyttä tai henkilöön kohdennettua tietoa. Tietosuojalaki määrittää myös omat säädökset työmme eettisyydelle, kuten työssämme ei ole syrjintään viittaavaa, poliittisia mielipiteitä, uskonnollista viittausta tai filosofisia vakaumuksiin viittavia asioita. Työssämme ei vaikuteta henkilöiden seksuaaliseen suuntautumiseen tai seksuaaliseen käyttäytymiseen. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019.)

Kehittämistyömme peilautuu hyvin myös terveydenhoitajan eettisiin suosituksiin. Työssämme korostuu kansanterveystyö ja terveydenedistämisen näkökulma, ihmisarvon kunnioittaminen, ammattitaidon kehittäminen, luottamuksellinen asiakas suhde, moniammatillisuus, sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. (Terveydenhoitajaliitto 2016.)

5.4 Kehittämistyön prosessin tarkastelu ja ammatillinen kasvu

Kehittämistyömme toteutettiin tekemällä posterit Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle, Siun sotelle, Lieksan ehkäisyneuvolan toimipisteeseen. Posterin tarkoitus on jatkossa olla vapaasti asiakkaiden luettavissa ehkäisyneuvolan aulassa Lieksassa ja muidenkin alueen ehkäisyneuvoloiden toimintapisteiden vapaasti

käytettävissä. Posterissamme esitellään tiiviisti keskeisimmät asiat ja piirteet, miksi osallistua naisten kohdunkaulan joukkoseulontaan.

Kehittämistyössämme valikoitui omasta toiveesta ja toimeksiantajalta saadun aiheen perusteella. Kehittämistyöllemme oli tarvetta toimeksiantajallamme, koska tilastollisesti Pohjois-Karjalan alueella naisten kohdunkaulan joukkoseulontaan osallistuminen oli laskenut. Tuotokseksi valikoitui yhteisymmärryksessä posterin koimme olevan tehokas keino tavoittaa kohderyhmä. Kehittämistyön tuloksena tehdyn posterin tavoitteena on tavoittaa ehkäisyneuvolan asiakkaina ne henkilöt, jotka ovat kohdunkaulanseulonta ikäisiä tai kelle se on lähitulevaisuudessa ajankohtainen asia. Tärkeää posterin lukemisella on jättää asioita mieleen kohdunkaulan syövän ennaltaehkäisyn näkökulmasta, kannustaa osallistumaan kohdunkaulan joukkoseulontaan ja muistuttaa tärkeästä asiasta terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta.

Posterin työstämisen edetessä olimme myös yhteydessä toimeksiantajaan ja kuulimme heidän toiveitaan tai ideoita posterin suhteen. Koimme yhteistyön toimeksiantajan kanssa sujuvaksi ja olimme työmme erivaiheissa itseohjautuvia. Toimeksiantajaa oli helppo lähestyä ja saimme rakentavaa, sekä ohjaavaa palautetta posteristamme. Yhteydenpito toimi lähinnä sähköpostin välityksellä, mikä oli mielestämme sopiva tapa pitää yhteyttä kehittämistyön kannalta. Saimme vastaukset kysytyihin asioihin toimeksiantajalta nopeasti, mikä edisti työmme etenemistä.

Merkityksellistä myös työmme edistymiselle oli ohjaavilta opettajilta saamamme palaute, minne suuntaan kirjallista työtä, sekä posteria kannattaa lähteä jatkamaan. Säännölliset ohjaukset auttoivat työmme tavoitteen saavuttamisessa. Terveystoimijain palaute auttoi meitä näkemään työtämme myös terveydenhoitajan näkökulmasta ja miten posteria kannattaa lähteä kehittämään terveydenhoitajan työtätekevän näkökulmasta. Suullista palautetta pyysimme kohderyhmään sopivilta henkilöiltä. Koimme saamiemme palautteen antavan työllemme lisää uskottavuutta ja luotettavuutta. Saatujen palautteiden perusteella pystyimme korjaamaan posteria ja täydentämään epäselviä asioita.

Toimeksiantajalta, terveydenhoitajilta, ohjaavilta opettajilta ja kohderyhmältä saatu palaute oli osittain ristiriitaista. Eri toimijoilta oli myös erilaisia toiveita posterin suhteen. Meillä näkemykset työn ja posterin suhteen oli samankaltaiset, mutta jouduimme pohtimaan saamiemme palautteiden perusteella työmme lopputulosta, posterin sisältöä ja ulkoasua.

Lopullisesta tuotoksestamme tuli yksisivuinen, A2 kokoinen poster. Rajasimme aihealuetta koskettamaan kohdunkaulan syöpää, sen ennaltaehkäisyä ja etenkin joukkoseulontaan osallistumisen hyötyjä. Posterissa pyrimme esittämään asiat ymmärrettävästi, napakasti ja lyhyesti, että tuotosta on helppo tarkastella myös henkilön, kenellä ei ole terveydenhuollon koulutustaustaa tai aiempaa osaamista alalta. Tuotoksen avulla on tarkoitus herätellä kohderyhmää osallistumaan kohdunkaulan joukkoseulontaan aktiivisemmin. Tuotoksen teoreettiset tiedot ovat otettu tietoperustastamme ja muotoiltu selkeään muotoon. Itse koimme pääsemme tuotoksen avulla tavoitteeseen. Kehittämistyömme tavoitteena on lisätä tietoa kohdunkaulan syövästä ja kohdunkaulan syövän seulontojen hyödyistä. Käytännön näyttöä emme pysty vielä tässä vaiheessa tuomaan ilmi, koska posterit ei ole vielä ollut käytössä toimeksiantajalla tai muissa ehkäisyneuvoloissa Pohjois-Karjalan alueella. Käytännön kokemusta terveydenhoitajan työstä meillä ei vielä ole kuin työharjoitteluiden perusteella. Tämän vuoksi täysin emme pysty vastaamaan, onko posterimme tavoite kohderyhmälle saavutettu, kuitenkin näillä tiedoilla ja perehtymisellä aiheeseen koemme vastavamme tavoitteeseen ja tehtävään.

Teimme kehittämistyön parityöskentelynä. Parityöskentely sujui mielestämme sujuvasti. Koimme molemmat ammatillista kasvua työskentelyn ja työmme edistytessä. Kiinnostus aiheestamme kohtaan auttoi mielenkiinnon säilymisessä työsämme ja sen edistymisessä suunnitellussa aikataulussa. Koimme työn edistyessä kehittyvämmä parityöskentelyssä ja tiimityön taidoissa. Suunnittelimme heti alkuun aikataulua kehittämistyömme tekemiselle ja kirjoittamiselle, jaoimme osa-alueita kirjoittamiselle, sekä teimme välillä työtä yhdessä lähi- ja etätapaamisissa. Yhdessä työskentelyn aikana sovimme aina seuraavaa tapaamista varten, miten edetään työprosessissa seuraavaan tapaamiseemme mennessä.

Koimme löytävämme yleistä tietoa työhömmе kohtuullisen hyvin, mikä edisti työn luotettavuutta ja monipuolisen tiedon löytymistä. Kehittämistyö vaatii myös mielestämme pitkäjänteisyyttä ja tiedonlukutaitoa, mistä on hyötyä ammatillisessakin näkökulmassa. Tieteellisten artikkeleiden löytyminen juuri aihealueeseemme oli hiukan hankalampaa, koska aiheen rajaaminen ei antanut haluttuja tuloksia, mitä olisimme toivoneet löytävämme. Mielestämme kehityimme kuitenkin myös tiedonhaussa ja kriittisessä lukemisessa työn edetessä. Terveydenhoitajan työn näkökulmasta aihe työssämme on merkityksellinen ja koimme saavamme työstämme paljon hyödynnettävää tietoa tulevaan terveydenhoitajan ammattiimme.

Posteria tehdessä opimme käyttämään uutta tietoteknistä työkalua työskentelyyn. Teimme posteria canva -sovelluksella, joka oli meille molemmille uusi työkalu työskentelyyn. Posteriin kokosimme oleellisen asian, mikä on helposti ymmärrettävää myös henkilöillä, kenellä ei ole aiempaa terveydenhuollon koulutustaustaa. Uutena asiana meille myös tuli webropol -kyselyiden tekeminen ja lähettäminen, kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta kyselyiden luomisesta ja lähettämisestä. Uskomme molemmista työkaluista olevan tulevaisuudessa hyötyä.

Kehittämistyötä tehdessä meitä yllätti tieto siitä, että joukkoseulontoihin osallistujien määrä on laskussa ainakin Pohjois-Karjalan alueella. Pohdimme, onko pandemia aika vielä vaikuttanut naisten joukkoseulontaan osallistumiseen vai ihmisten elämäntapojen muuttuminen, kuten kiireellinen arki, toivotaan palveluita enemmän kotiin tai laajempien vastaanottoaikojen puuttuminen seulontaan osallistumiseen. Työtä tehdessä meidän ammatillinen osaaminen ja tietotaito lisääntyi, mikä vahvisti tulevaisuudessa terveydenhoitajantyön ennaltaehkäisevän työn merkitystä.

5.5 Hyödynnettävyys ja jatkokehitysmahdollisuudet

Kehittämistyömme on tehty Karelia ammattikorkeakoulussa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle, Siun soten ehkäisyneuvoloiden käyttöön. Tekemämme posteria voidaan tulostaa toimeksiantajan toimesta eri ehkäisyneuvoloihin, tekemämme posterin löytyy Lieksan ehkäisyneuvolan aulatilasta, mistä se on vapaasti asiakkaan luettavissa.

Jatkojalostamisen näkökulmasta kehitystyötä voisi laajentaa laajempaakin tutkimusta varten, kuten tutkimukselliseen opinnäytetyöhön. Toimeksiantajalla olisi toiveita aihealueeseen liittyen esimerkiksi tehdä kyselytutkimusta asiakkaan näkökulmasta, miksi tilastot Pohjois-Karjalassa kohdunkaulan syövän seulonnassa on laskenut ja olisiko asiakkaalla toiveita tai ideoita, miten kohdunkaulan syövän joukkoseulonnat saataisiin houkuttelevammaksi, palvelua parannettua ja miten asiakaslukua saataisiin nostettua.

Lähteet

- Aava. 2023. Kohdunkaulan sähkösilmutkahoito (Loop). <https://urly.fi/3pSz>. 20.11.2023.
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Ammattikorkeakoulujen opin-
näytetöiden eettiset ohjeet. <https://urly.fi/2jxH>. 4.12.2023.
- Botha, E. & Ryttyläinen-Korhonen, K. 2016. Naisen hoitotyö. Helsinki. Sanoma
Pro Oy.
- Docrates syöpäsairaala. 2023. Kohdunkaulan syöpä. [Kohdunkaulan syövän oi-
reet, tutkimukset ja hoito - Docrates](#). 5.12.2023.
- Fimlab.2023. Papa-koe, kohdunkaulan irtosolututkimus. [https://fimlab.fi/potilas-
ohje/papa-koe-kohdunkaulan-irtosolututkimus](https://fimlab.fi/potilas-
ohje/papa-koe-kohdunkaulan-irtosolututkimus). 1.9.2023.
- Hukkanen, J. 2023. <https://slideplayer.fi/slide/2005009/>. 20.11.2023.
- Ilman syöpää. Kohdunkaulan syövän seulonta. 2023. [https://www.ilman-
syopaa.fi/tarkkaile-kehoasi/kohdunkaulan-syovan-seulonta/](https://www.ilman-
syopaa.fi/tarkkaile-kehoasi/kohdunkaulan-syovan-seulonta/).
1.9.2023.
- Kaikki syövästä a. 2023 Kohdunkaulan syöpä. Syöpäjärjestöt. [https://www.kaik-
kisyovasta.fi/tietoa-syovasta/syopataudit/kohdunkaulan-syopa/](https://www.kaik-
kisyovasta.fi/tietoa-syovasta/syopataudit/kohdunkaulan-syopa/).
16.8.2023.
- Kaikki syövästä b. 2023. Kohdunkaulan syövän aiheuttajat. [https://www.kaikki-
syovasta.fi/tietoa-syovasta/syopataudit/kohdunkaulan-syopa/#koh-
dunkaulan-syovan-aiheuttajat](https://www.kaikki-
syovasta.fi/tietoa-syovasta/syopataudit/kohdunkaulan-syopa/#koh-
dunkaulan-syovan-aiheuttajat). 16.8.2023.
- Kolehmainen, T. 1996. Posterit. <https://www.kielikello.fi/-/posterit>. 28.11.2023.
- Kohdunkaulan, emättimen ja ulkosynnyttinten solumuutokset 2023. Käypähoito -
suositus. Helsinki: Suomalainen lääkärisseura Duodecim.
<https://www.kaypahoito.fi/hoi50049>. 20.11.2023.
- Kohdunkaulan solu- ja kudosuutokset, PAPA ja HPV. 2021. Käypähoito -suo-
situs. Helsinki: Suomalainen lääkärisseura Duodecim.
<https://www.kaypahoito.fi/khp00061>. 1.9.2023.
- Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilka, H.2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi.
Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki. Art House Oy.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita
Prima Oy.
- Lindevall, A. 2023. Kehittämistyö. Sähköpostiviesti. 14.12.2023.
- Niminen, P. & Zilliacus, R. 2003. Kohdunkaulana solu- ja kudosuutosten kolo-
poskooppinen hoito Suomessa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duo-
decim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo93360>. 1.9.2023.
- National cancer institute. 2021. Human papillomavirus (HPV) vaccines.
[https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/infec-
tious-agents/hpv-vaccine-fact-sheet](https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/infec-
tious-agents/hpv-vaccine-fact-sheet). 5.12.2023.
- Saarni, L. 2023. Tutkiva ja kehittävä työote. SotePeda 24/7.
[file:///C:/Users/nkaak/Downloads/tutkivan_ja_kehittavan_tyoot-
teen_tietoperusta.pdf](file:///C:/Users/nkaak/Downloads/tutkivan_ja_kehittavan_tyoot-
teen_tietoperusta.pdf). 20.11.2023.
- Saarnikko, K. 2023. Bakterivaginoosi vai hiivatulehdus? – kummasta on kyse?
Potilaan lääkärilehti. Bakterivaginoosi vai hiivatulehdus? — kum-
masta on kyse? - Potilaan Lääkärilehti (potilaanlaakarilehti.fi).
30.9.2023.
- Silen, S. 2013. Tieteellinen posterit. [https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/tvt/tiedonvi-
sualisointi/POSTERIluento%20ilman%20kuvia.pdf](https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/tvt/tiedonvi-
sualisointi/POSTERIluento%20ilman%20kuvia.pdf). 20.11.2023.

- Siun Sote, 2023a. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue. <https://www.siunsote.fi/hyvinvointialue>. 20.11.2023.
- Siun Sote, 2023b. Ehkäisyneuvola. <https://www.siunsote.fi/web/guest/ehkaisyneuvola>. 20.11.2023.
- Suomen Gynekologiset Syöpäpotilaat ry. 2023. Kohdunkaulansyöpä. <https://gysy.fi/kohdunkaulasyopa/>. 20.11.2023.
- Suomen Syöpärekisteri. 2023a. Kohdunkaulansyövän seulontaohjelma, Vuosikatsaus. [Kohdunkaulansyövän seulontaohjelma - vuosikatsaus 2023 \(syoparekisteri.fi\)](https://syoparekisteri.fi) 18.1.2024.
- Suomen Syöpärekisteri. 2023b. Kohdunkaulansyövän seulonta. <https://syoparekisteri.fi/seulonta/kohdunkaulansyovanseulonta/>. 1.9.2023.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seulontaohjelmat. Opas kunnille. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72482/julk_07_05_seulonta.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 8.11.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2016. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen eettiset suositukset. https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/wp-content/uploads/2023/09/Terveystieteidenhoitajan_eettiset_suosituks_21.6.2017.pdf. 5.12.2023
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2020a. Tietoa kohdunkaulan syövästä. <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/gynekologinen-terveys/gynekologiset-sy%C3%B6v%C3%A4t/kohdunkaulan-sy%C3%B6p%C3%A4/tietoa-kohdunkaulan-sy%C3%B6v%C3%A4st%C3%A4>. 16.8.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2020b. Kohdunkaulan syöpä. <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/gynekologinen-terveys/gynekologiset-sy%C3%B6v%C3%A4t/kohdunkaulan-sy%C3%B6p%C3%A4>. 16.8.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2020c. Papanäytteessä esiintyvät muut muutokset. <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/gynekologinen-terveys/kohdunsuun-irtosolumuutokset-papa/irtosolumuutosten-luokittelu/papan%C3%A4ytteess%C3%A4-esiintyv%C3%A4t-muut-muutokset>. 1.9.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2020d. Irtosolumuutosten luokittelu. <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/gynekologinen-terveys/kohdunsuun-irtosolumuutokset-papa/irtosolumuutosten-luokittelu>. 1.9.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2020e. Kohdunkaulan syövän riskitekijät ja ennaltaehkäisy. [Kohdunkaulan syövän riskitekijät ja ennaltaehkäisy | Naistalo | Terveystieteiden tutkimuskeskus \(terveyskyla.fi\)](https://www.terveyskyla.fi). 5.12.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. 2023 a. [Ehkäisy- ja seksuaaliterveyspalvelut. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/ehkaisy-ja-seksuaaliterveyspalvelut](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/ehkaisy-ja-seksuaaliterveyspalvelut). 18.12.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos, 2023 b. HPV eli papilloomavirusrokote. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/hpv-eli-papilloomavirusrokote>. 5.12.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. 2021. Syöpäseulonnat. <https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/syopa/syopaseulonnat>. 4.12.2023.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. 2022. Syövän ehkäisy. [Syövän ehkäisy - THL](https://thl.fi/fi/web/ehkaisy). 5.12.2023.
- Tiitinen, A. 2022a. Sukuelin herpes. Duodecim terveyskirjasto. [Sukuelinherpes \(genitaaliherpes\) naisella - Terveyskirjasto](https://www.duodecim.fi). 30.9.2023.
- Tiitinen, A. 2022b. Kohdunkaulan muutokset. Duodecim terveyskirjasto. [Kohdunkaulan muutokset - Terveyskirjasto](https://www.duodecim.fi). 30.9.2023.

- Tiitinen, A. 2022c. Kohdunkaulan syöpä. Duodecim terveyskirjasto. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00144>. 8.11.2023.
- Tiitinen, A. 2022d. PAPA-koe. Duodecim terveyskirjasto. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00161/papakoe?q=sekafloora>. 30.9.2023.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). 2023. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>. 12.1.2024.
- Vesterinen, E. 2004. Papa-kokeen kertomaa. Helsinki: Edita.
- Välilä, H. 2024. Kehittämistyö asiaa. Sähköpostiviesti. 13.2.2024.
- Webropol. 2023. Kehitä ja johda ajantasaisella tiedolla. <https://webropol.fi/>. 22.1.2023.
- World Health Organization. 2023. WHO prequalifies additional HPV test, expanding options as countries pursue cervical cancer elimination. <https://www.who.int/news/item/14-06-2023-who-prequalifies-additional-hpv-test-expanding-options-as-countries-pursue-cervical-cancer-elimination>. 4.12.2023.
- World Health Organization. 2022. WHO updates recommendations on HPV vaccination schedule. <https://www.who.int/news/item/20-12-2022-WHO-updates-recommendations-on-HPV-vaccination-schedule>. 5.12.2023.

Liite 1: Posterit

**HEI SINÄ,
KOHDUNKAULAN
SYÖVÄN
JOUKKOSEULONTA
IKÄINEN, 30-65-
VUOTIAS!**

Palvelu on
ennaltaehkäisevää!

Palvelu on
maksutonta!

 SINÄ olet tärkeä!

ENNALTAEHKÄISY:

- Terveellisillä elämäntavoilla
- Osallistumalla säännöllisesti kohdunkaulan joukkoseulontaan

SEULONTA:

- Viiden vuoden välein, 30-65 vuotiaat naiset
- Seulotaan PAPA- ja HPV -näyttein
- Tutkimus vie vain vähän aikaa
- Seulonnan avulla havaitaan ajoissa myös syövän esiasteet; hoito sekä lisätutkimukset pystytään aloittamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa

KOHDUNKAULANSYÖPÄ:

- Voi olla oireeton tai vähäoireinen
- Merkittävät riskitekijät mm. HPV-virukset, tupakointi, gynekologiset tulehdukset, aikaisin aloitetut yhdynnät, lukuisat seksipartnerit

SOTE
Pohjois-Karjalän
Hyvinvointialue

Karelia
ammattikorkeakoulu

Posterit tuotettu osana terveydenhoitaja opintojen kehittämistyötä; Naisten kohdunkaulan joukkoseulonnat - posterit Lieksan ehkäisyneuvolaan 2024. Terveydenhoitaja opiskelijat Anna Leinonen ja Niina Kaakkunen

Liite 2: Palautelomake

Kehittämistyön tuotoksen arviointi

1. Onko tuotoksen ulkoasu mielestäsi selkeä?

kyllä

ei

2. Posterin tavoite on lisätä ehkäisyneuvolan asiakkaan (naisten kohdunkaulan joukkoseulonta ikäinen) tietoisuutta kohdunkaulan syövästä ja seulonnan hyödyistä. Vastaako posterit mielestäsi tavoitetta?

kyllä

ei

3. Onko posterissa mielestäsi asiakkaan näkökulmaa ajatellen tärkeää tietoa kohdunkaulan joukkoseulontaan liittyen?

kyllä

ei

4. Kerro vapaasti mikä posterissa oli hyvää, kaipasitko jotain lisää tai tekisitkö toisella tavalla. Huomioi asiakkaan näkökulma.

Lähetä

